

પંજબ મેલ

અથવા

બોલતી ફોનોગ્રાફ

પ્રગટ કર્તા

કાગળી મહમુદમીયાં એન્ડ એમ. બુકસેલર્સ
એન્ડ 'પબ્લીશર્સ'.

૬૦ ટાવર રોડ, અલાયાની વાડી સામે-સુરત.

સર્વ હક્ક પ્રકાશકને સ્વાધિન છે.

આપનાર:- ગોવિન્દજી હાથાભાઈ નાયક.

અનાવિલ બંધુ " પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ, બરાનપુરી બાજુ

ભાજીયાળી પોળ-સુરત,

કીમ્મત ૦-૬-૦.

તૈયાર છે. —નવી ડીટેક્ટીવ વાર્તા— તૈયાર છે.

અઠંગ ઉઠાવગીર અથવા ચાલાક ચોર.

ખઠાદુરી ભરી ચોરી કરી—પોલીસને ત્રાપ ત્રાપ પોકરાવનાર અખયય ચોર અગાઉથી પત્ર લખી ચેતાવી. હાથચાલાકીથી પોલીસ અને પ્રેક્ષકને દીંગ કરી નાખનાર અદ્ભુત ચોર જેનાં એકેએક પરાક્રમ અખયખીથી ભરપૂર છે. છેવટે એ ખઠાદુર ડીટેક્ટીવને હાથે-બહુ હોંશીવારી બતાવતા કેવી રીતે ગીરફતાર થાય છે. તે વાંચો.

એકવાર વાંચવા લીધા પછી ચોપડી પૂરી કર્યા વગર ખીજું કામ તમોને નહિજ ગમે એની ખાતરી રાખશો.

~~ક્રીમ~~ ક્રીમત ફ્રેશ બાર આના. ~~ક્રીમ~~

એજ ચાલાક ચોરનું ખીજું સાહસ.

ડાક્ટર કે ડાકુ અથવા લોખી હુંટારો.

અખયય બેન્કરમથી ભરપૂર એક ગાહેર ખાગમાં ખેલાન હાલતમાં મળતી સ્ત્રીઓથી નવા કેશની શરૂઆત થાય છે. જેમાં એક જાહેર મીજલસમાંથી વિજયગદની મહારાણીનાં ગળામાંનો કીમતી ચન્દ્રહાર હુમ થાય છે. જે પાછો મેળવતાં મુશ્કેલી અને હાડમારી ભોગવવી. છેવટે ડીટેક્ટીવ કેવી રીતે ફતેમંદ થાય છે. તે જરૂર વાંચો. ક્રી. બાર આના.

મળવાનું ઠેકાણું:—

શા. યુનીસાલ મગનલાલ બુકસેલર.

૪૦ રાણીતળાવ—સુરત.

ગુજરાત વિગાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોર્પોરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ~~૧૨૦૫૫~~ ૧૨૦૫૫ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ પંજાબ ૯ મલ

વિષય ૬ - : ૨

રાગ ભીમપદ્ધાસ:— (હાદ્યા દીવાના)

દુનીયાને હંધા ચરમા, હાયા દીવાના લાગે-દુનીયાને
 મીરાં હતી દીવાની. નરસીંહ હતો દીવાનો,
 તે લકતી સુધા પીનારા, હાદ્યા દીવાના લાગે-દુનીયાને
 જે પ્રેમના સુપંથી, શુદ્ધ પ્રેમને વીસરીયા,
 પ્રરહાદ ને એ મજનું, હાદ્યા દીવાના લાગે-દુનીયાને
 નીજ જન્મ સીદ્ધ હક્કના, પાઠો ભનાવે તીલક,
 તે સ્વતાંત્રના શુકાની, હાદ્યા દીવાના લાગે-દુનીયાને
 હેડે વસી ખીલાદત, જુઝયા અઝીખીરાદર,
 દીનપર ફીટી મરનારા, હાદ્યા દીવાના લાગે-દુનીયાને
 સી. આર. દાસને નેહરૂ એ બેરીસ્ટરની ગુમાવી,
 દેશ હાઝે હાજનારા, હાદ્યા દીવાના લાગે-દુનીયાને
 આદર્શ વીર ગાંધી, જઈ જેલમાં ખીરાજે,
 તે પશુ જગતની આંખે, હાદ્યા દીવાના લાગે-દુનીયાને

ભમરીઓ કુવો:— (ભમરીઓ કુવો)

ભારી ભેડાં ને હું તો નાચુકડી નાર
 કેમ કરી પાણીડાં ભચારે ભમરીયા કુવાને કાંઠે
 ગોરી નીચી ને ઉંચા કાંઠડારે રાજ
 ચડતાં કમર લચકાયરે ભમરીયા કુવાને કાંઠે
 સરકે સાલુડા નીર સીંચતારે રાજ
 ઠાઇની નજર લાગી જાયરે.....ભમરીયા
 પાણી પાણી થઈ જતીરે એવાં પાણી ભરવા કાજ
 રસીલી ના જતી

ઝીના સુખને કારણે પુરુષ થાય કુરખાન
 તો પાણી ભરવા મહી શું ઝાઝું નુકસાન
 લોકોમાં મસ્કરી થાયરેભમરીયા

ધુંધટનો ગરબો:—

ઝટ જાએ ચંદન હાર લાવો, ધુંધટ નહિ ખોલું હું
 મને લાગ્યો એ હારનો નેડલો, તમથી નહિ ખોલું હું.
 મોંઘી તારો માનણી, મોંઘા તારા મૂલ.
 મોંઘી તારી પ્રીતડી, મેં કરતાંજ કીધી છે ભૂલરે,
 ધુધટ ઝટ ખોલોને.

મોહન મેંતો માંગીયો, મોંઘાં ચંદન હાર,
 લાવો હાર પછી પીયું તમે, લુટો જોખનીયાની બહારરે.

ચેતન યુગઃ—

(માતૃભૂમિ)

ઓ માતૃભૂમિ તારા સુકિત તણા કિનારા
ક્યાં છે પ્રકાશ ધારા અંશુ હૃદય અમારા—
વર્ષો અનંત વાળી રાત્રિ વીતિ છતાંયે
છે દુર વ્યોમમાંહિ આશાઓના મિનારા—
જો હોય કંઈ મલિનતા જનનાથ દૂર કરજો
અમને છે એક તારા ઓજસ ભર્યા સહારા.—

સમ્રાટ હર્ષ—

(દેશાં જીવન)

જેભનીયાં જીવન દેશાંકરે, દોચનીયાં ત્યારે તલસ્યા કરે;
દિલ દરદે ભરે, સૌ દિવાના કરે—જેભનીયાં
ધેન આંખે વસેને હસાવ્યા કરે,
નવીન લાવે જો દિલ, ડોલાવ્યા કરે,—જેભનીયાં
વેપારમાં નફા નથી ને કમાણી આવી કરી;—
ખંગાળમાં આવ્યા પછી તો લાઈઓ ભારે કરી—જેભનીયાં
સમ્રાટ હર્ષઃ— (ધાયલ જીગર)

પ્રેમી બધાં દિવાના, ધાયલ જીગર ન ભુલે!
દિલને જગાવનારી, વાંકી લભર ન ભુલે!
ખંજર તણા જખમ તો, દેતાં મલમ રૂઝાતા;
રૂઝે ન ધા ધલમથી, તીરછી નજર ન ભુલે!
પળ એકના, વિયોગે, લાખો વરસ વીતે છે;
જીવે જુરી જુરીને, મરતાં અગર ન ભુલે!

ચેતન યુગ:— (ચેતનના અંબાર)

આજ ઉતર્યા સ્વર્ગભુવનથી ચેતનના અંબાર

ઉતર્યા ચેતનના અંબાર

ઝીલ ઝીલ ઝો ભારતવાસી! તણ મોહ અંધાર-ઉતર્યા.
યુગ યુગની નિદ્રા વિસારી, તુચ્છ જીવનના મોહ નિવારી;
તન ધન જન્મભૂમિ પરવારી, માતૃભૂમિનું ઋણ ઉતારી

કર સાર્થક અવતાર—ઉતર્યા.

આત્મલોગના મંત્ર પચાવી, સહિષ્ણુતાનો ધર્મ શોભાવી
જગને નૂતન ધર્મ શિખાવી, પુણ્ય ભૂમિનું નામ દિપાવી
કર જગમાં જયકાર—ઉતર્યા.

સમ્રાટ હર્ષ:— (દિવાનો પ્રેમી)

અમોને લોગ કે વિલાસની અલિલાષ નથી;
વિષયની વાસનાનો, હૃદયમાં નિવાસ નથી ?
સુધા છે સ્નેહ અને, વિષય તો છે વિષ સદા;
મજા છે પ્રેમમાં એ, મોહમાં મિઠાશ નથી ?
મળે જ્યાં સીટ ત્યાં, હજાર હર્ષ જામ ભૂટ્ટી;
દિવાના પ્રેમીએનો અન્ય કાંઈ આશ નથી !

ચેતન યુગ— (એક સવાલ ?)

મોહ ભરેલા જીવન અમારાં મોહ ભર્યા સંસાર વિષે
અમને રૂથે નિત્ય અવનવી મોહકતા શણગાર વિષે—
કેહુ સ્વદેશી હૃદય સ્વદેશી તે ઉપર શણગાર વિદેશી

એ શણગારે દેશ ડુબ્યો છે કશિદ્રતાના ભાર વિષે —
 અમે સુકોમળ કુમારીકાઓ દેશ લકિતની વાતો વચ્ચે
 નાને મોટે મોટી વાતો નવ શોભે વહેવાર વિષે—
 દેશ હિન્દ છે વીરાંતનાનો છે અંતાન તમે સહુ તેનાં
 ક્યાં છે હિસ્સો કહો તમારો ભારતના ઉદ્ધાર વિષે—

અજય ધારા:— (અંતરની વાત)

આજ સખી અંતરની પુછું એક વાત કહો
 મીઠા સંધ્યા કે સખી મીઠાં પ્રભાત કહો—?
 બન્ને લાગે મધુર બન્નેથો દુઃખ દુર
 બેમાંથી કોણ રળીઆત કહો—?
 સુખીઆને સાંજ ગમે દુઃખીઆ જન દિવસ ગણે
 બેલાંને કાંઈ ન ગમે શાણાને સર્વ ગમે
 વિરહીને સૌ સમાન દિવસ અજર રાત કહો—?
 હમણાં રાત્રી થશે ને પ્રિયતમની પાસ જશું
 એવાં હૃત્સાહે નહિ રહે બાન સાન કશું
 સંધ્યા રસરાજ તણી સજની સાક્ષાત કહો—?

અજય ધારા:— (ખોટું અભિમાન) રાગ-લજન
 ચાર દિવસ ચડતી મળી ત્યાં આવ્યું અભિમાન
 પાછળ પડતી હોય એ ભુલી ગયો અજ્ઞાન
 રે પ્રભુતાના વ્યર્થ ગુમાની
 છે પડતી એજ નીશાની મનમાં ધરે ગુમાની

રાજ્ય લોભને કારણ જગવે કલેશ વૃથા અભિમાની—
 એક ભૂમીના પુત્ર આપણે વૈર તૃષા આ શાની
 અરસ પરસના કલેશ મહી છે બન્નેને નુકશાની
 વૈર તૃષા જ્યારે ટળે ત્યારે કલેશ ભુલાય
 કે જ્યારે ગુર્જર ભુમિ સૌથી શ્રેષ્ઠ ગણાય
 તમે શ્રેષ્ઠ કે અમે શ્રેષ્ઠ એ તકરારો મમતાની
 ભારતભૂમીએ તકરારોમાં નિર્મળ થઇ જવાની—

વિરની વટ:—

(લાયકાત)

લાયકાતના પાઠ પઢાવો લાયક કેમ થવાય ?
 પઢી પઢીને પોપટ થાશું શીખવો તો શીખાય
 કહોને લાયક કેમ થવાય ?
 ભણતર ભણુવા નીશાળીઆઓ નીચે બેસી જાય
 ગુરુ વચનને ગેભી રાખે તો જ્ઞાની કહેવાય
 કહોને લાયક કેમ થવાય ?
 લાયકાતનાં લેખાં લાઠી જોને આમ લખાય
 અરસપરસની આંખ મળે ત્યાં શિક્ષણ પુરું થાય
 એ તો શીખવ્યું ના શીખાય.

વિરની વટ:—

(જગત રંગ)

સાધુ થઇને જે જે શીખ્યા એ સ્વામિ સમજાવો
 કેવા કેવા થયા અનુભવ અમને કહી બતાવો ?
 બોલો રંગ જગતના કેવા ?

જાહેરમાં જે સજ્ય ગણાયે હોય નામના યોટી
અંદરખાને ઉધાં ધંધા હયાનત રાખે યોટી
માઠી તકીએ બેસી બોલો રામ ફેરવે માળા
હજામ કરી લોકોનાં નાણાં કાઢે છે દેવાળાં
જેમા રંગ જગતના એવા.

અમર આશા:— (જમાનાની જહાર)

જેઈ લ્યો જમાનો આવ્યો આજે બેરાંની છે જહાર,
મીસ્ટરની કીમત કોડીની છે મીસીસના પોખાર.
સુધારે માંડ્યા તોફાન ફેશનમાં સમજા બેભાન

કરવા ક્યાં પોખાર,

પક પાવડરના લેપ લગાવી સન્નારી ચાલ્યાં પૂરવા.
ઢાલે લમણે બેઠા હીયર આજે ધરને સાચવવા,
શેઠ કરી રહ્યા છે વેઠ. અર હોય કે બેરોનેટ,

એજ મોડર્ન એટીકેટ.

વાત કઈ છું પ્રાયવેટ એકએકટ-જેઈ લ્યો જમાનો.

અમર આશા:— (કટુ વચન)

કામીનીના કટુ વચન અમૃતથી મીઠાં માને (એ માને)
રસીક રમણ એ રસની રમતે રમણી રીઝવી જાણે (જે જાણે)
પુર મસ્તીમાં બેઠેલી સરીતા સાથે થાતાં તાણે,
તહોય સરિતા વિશ્વ સકળની સાગર સાયવી જાણે (સાયવી જાણે)
જાત તમારી રીસાળ એવી પળપળ ઓછું આણે,
ગમતા અમને તે નર જે અમ વચને નાચી જાણે (નાચી જાણે.)

અમર આશા:— (ભારતની મૂકિત)

સ્વાતંત્ર્યતણા આજ હજ્યા સૂર્ય સાહેલડી

ભારતની કુંજ કુંજ બગી રહી.

જીવો જીવો પ્રકાશ બરો ઉરમાં ઉદ્દાસ,

આજ રાષ્ટ્ર વીણા રમણીઓ વગાડી રહી-સ્વતંત્રતાની

તહોય પુરૂષો કહેતા કે હજી અમળા તમે,

કળ્પ સહેવાનાં ધૈર્ય હજી શીખો તમે.

કહો પુરૂષોને રાષ્ટ્ર સુર જીવ્યા અમે.

હતી અમળા બીચારી બીન શક્તિ શસ્ત્રધારી,

સકળ રમણીને રાષ્ટ્ર ધુન લાગી રહી-સ્વતંત્રતાની

અમર આશા:— (મધુરા અત્કાર)

મધુરા અત્કાર અમે ઉરના આભાર સાથે,

કરશું મહેમાન આજ આપના.

સ્નેહથી સ્વીકાર અમે કરતાં આ વાર.

હશે મીઠા ઉપહાર આજ આપના.

સ્વાર્થી સંસાર પંથ મળતા કેહ વીરલસત,

સમજાવે જીવન ગ્રંથ લાવના.

મીઠા જેના પ્રગંધ સમજીને વીકટ બંધ,

તરસ્યા અનંત સંત જ્ઞાનના.

દીવ્ય જ્ઞાન આપે સ્વર મીઠા આલાપે,

એ મંજુલ સીતાર તાર આપના.

એ કોનો વાંક:— (રાગ-ગઝલ)

કરણી લલી મનની કુળવાનની નીચાની
 નથી રૂપ કે જીવાની પહેચાન પાત્રતાની
 ધન માલ કે પ્રભુતા તેમાં નથી મહત્તા
 તુલના મહાનતાની સદ્ગુણથી થવાની
 ઉત્તમ તણે કપાળે નથી છાપ ઉચ્ચતાની
 ચારીત્ર શુદ્ધ ઉચ્ચ છે એજ ખાનદાની-કરણી

એ કોનો વાંક:—

ચુંબન વિણુ તો સ્નેહ ન જામે જીવો, જગતના ખેલ,
 ચુંબનના ચટકે ધોવાયા, સ્નેહી મનના મેલ...તમે
 હારે જ્યારે વદતા વાણી, આંખ આંખ હંસીલે લહાણી.
 ફિલથી ફિલજબાવી કહેતું કંઈ કંઈ કીસ્સા કહાણી.
 વસમી વાતો એ મુશ્કેલ, સમજવી નથી અન્યને સહેલ.
 પશુ પક્ષીઓ જીવો બીચારા વાણી વીણુ વીચરે દુખીયારા.
 સ્નેહ ઉમળકો મોન્ય પ્રતીએ, સમાવે ચુંબન દવારા.
 નિર્મળ સ્નેહુતણી એ વેલ પોશવી ચુંબનથી કરી પહેલ. ચુંબન

માતૃભૂમી:— (આઝાદીકી તમન્ના)

અપને બતન ખાતીર... મરના મુઝે શીખા દો.
 આઝાદીકી તમન્ના.... ધરના મુઝે શીખા દો.
 હૈ હિન્દ દેશ મેરા.... મૈં હિન્દકા હું બેટા,
 જાને નિસાર ઉસ પર... કરના મુઝે શાખા દો.

પૈસા હુવા યહાં મૈં.... મરના મુઝે યહાં હૈં,
તબ આજ મૃત્યુસે ના...ડરના મુઝે શીખા દો.
લવન બના હૈં ઝેરી... અબ કયોં કહું મૈં ડેરી,
કુરબાન જાન મેરી... કરના મુઝે શીખા દો.

મરીબની હાય !— (પૈસાનું સત્રપણ)

આંસુ અમારા દીનના લુછનાર આજે કોણ છે?
ભૂખ્યા જમ્યાએ પ્રશ્ન પૂછનાર અમને કોણ છે?
તરસે મરી જઈએ અમે પાનાર કે પાણી નથી,
મીઠી લહે બાલાવનાર કહો અમોને કોણ છે?
થુ...થુ તિરસ્કારે બધા...પણ દાઢ કાઢેતું નથી,
'દે આવ' સરખો શબ્દ પણ કહેનાર અમને કોણ છે?
રડનાર પર હસનાર આજે લાખ દુનિયામાં હશે,
રડનારની સાથે રહે પણ એક એવો કોણ છે?

મરીબની હાય ?— (પૈસાની બલીહારી)

જ્યાં જ્યાં જુઓ ત્યાં આજે રે...પૈસાની બોલબાલા.
પૈસે શુભામી કરતાં...પૈસે સવામી ભરતા,
પૈસેથી લોક ઠરતારે... પૈસાની બોલ બાલા....જ્યાં
પૈસેથી જ્ઞાની થાતાં...પૈસેથી મન પાતા,
પૈસેથી સહુ પૂજતા રે...પૈસાની બોલ બાલા....જ્યાં
પૈસો કરે શ્રીમંતો...પૈસો કરે ધીમંતો,
પૈસાથી કીર્તિવંતો રે...પૈસાની બોલ બાલા....જ્યાં

પાપો કરાવે પૈસો....પાપો છુપાવે પૈસો,
પરમાત્માય પૈસો રે....પૈસાની બોલ બાલા...જ્યાં

ગરીબીની હાય !— (અમીરો કેવા ભેંધયે ?)

ગરીબી હાય જે બાલે ન મદ મ્હોટાઈમાં મ્હાલે,
પ્રભુને જોળખી ચાલે અમીરો હો તો એવા હો !
નિયમ પરમેશ્વરના પાળે મળે એમાંજ મન વાળે,
સુખી સાદું જીવન ગાળે ગરીબો હો તો એવા હો !
પ્રભુના નામ પર પ્યારી કરે કુરબાન શ્રી સારી,
છતાંયે હોય સંસારી પૂછીશ હો તો એવા હો !
સીતમ સંતોષથી સાંખે મુખે અપશબ્દ ના લાખે,
લશ્કરો નામ પર રાખે બિખારી હો તો એવા હો !
કરુણામય સુણી કહાણી ભરે જે આખમાં પાણી,
સખાવતની કરે કહાણી દિવાવર હો તો એવા હો !

રણુગર્જના:— (પ્યારની બુંટ)

લૂટો તો લૂટાને પડેલા પ્યારમાં;
જે ઘડી તો થાને ઘેલાં પ્યારમાં,
જાંઘળી ભેળન બધાં કુરબાન છે;

બહુગરી આંખલડીના મારમાં—લૂટો
દિલડાંને હારવામાં છે મન;

હૈયાં....જ્યાં લીંજે આ ધારમાં,
કટારી છે નયન ધાવો, લમર વાંકી તો ખંજર છે,
બધા ધાવો સહન કરવાને, સામે પ્રેમી અંતર છે;

નથી ધનવાન આ પ્રેમી, હૃદય પ્રેમી તો નિર્ધન છે.
અહીં તલ્વાર પ્રેમીની, અહીં પ્રેમીની ગરદન છે.—જીંદગી.
મરદના ઘા:— કોમીક—(આ વિચારવાની વાત છે)

કહો બાઈ ક્યાંથી શાન્તિ વળે.

જીવલડો રાત દિવસ બહુ બળે.

કરમનો વાંઢાપો કયમ ટળે....કહો.

જમણે હાથે નીકળું ત્યારે જમના સામી મળે,

ચોટે જાતાં ચંદન મળતી ચાર આંખડી ઢળે.

આખા ગામમાં સૌ પરણેલાં જોઈને કાળજી બળે....કહો.

એળે જતો અવતાર કહો કોઈ ક્યાંથી મનડું વળે,

લટકાળી કોઈ લક્ષણવંતી જોઈને ચિતડું ચળે,

પાડોશીને બાર બાયડી અમને એક ન મળે....કહો.

મરદના ઘા: (ગંભીર મામલો)

જ્યાં જીંદગીમાં રસ નહીં, ધંધામહીં કંઈ કસ નહીં.

ભાઈ ભાભી વશ નહીં, બેરી તરૂથી જશ નહીં

મામલો ગંભીર જ્યાં શું કામનું એ ગામ છે

નાસી જવું અહીંથી હવે મહાઈ એનું નામ છે

મારવાડ જોયાના કોઠ મોહનજી મારવાડ જાશું

ઢાઢી માથાફોડ છોડ એ દેવઢી પાંજરે પુરાશું,

મારવાડ જાશું ને માતેલાં થાશું બાટીને દાળા ભુખ ખાશું

મારવાડ જાશું તો ભુખ ભેગા થાશું,

અજય ધારા:— (રાગ-કંવાલી.)

જગતને જીતનારાઓ વિનંતી આ વિસરશે ના
તમારી વિજય કીર્તિને કલંકીત કાઢ કરશે ના
સ્વદેશી કે વિદેશી હો સ્વધર્મી કે વિધર્મી હો
છે ધર્મર અર્પને માથે લુલ્લીએ ગર્વ ધરશે ના—
તમારા દેશનાં ગૌરવ તમોને હોય જો હાલાં
અમારા આ પુનીત સ્મરણોને ખંડીત કાઢ કરશે ના
અમે મરણ છતાં આત્મા અમારો અહીં સદા રહેશે
અમારી આત્મ વેદીને ચરણ નીચે કચરશે ના

અજાત શત્રુ:—

અહીંસાના ધ્વજપટ જેણે યુગયુગ ફરકાવ્યા
કરુણા મંત્રે પ્રેમલતંત્રે ભારતગાન ગાળવ્યાં
ધ્વજ યુગયુગ પૂરકાવ્યા

બુદ્ધદેવએ ભારત ગૌરવ. દેશ વિદેશે વધાવ્યા.
પ્રેમસુત્રના કાવ્યાતારે મહા સામ્રાજ્ય જમાવ્યાં
અવતારી જન્મતારી ગયા, જેણે બંધુભાવ ફેલાવ્યા.

અજાત શત્રુ:— (રાગ-કંવાલી)

જીવનરસ છુટનારાઓ છુટો છો કે છુટાઓ છો
હૃદય સાગરના તારાઓ ડુગ્યા છો કે ડુગ્યાઓ છો
હીનશત્રુ સુધારસ પીવા તરશ્યા રહો છો કેવા,

છે અધરા લ્હાવા લેવા શીખો છો કે શીખાવો છો,
સાગર સદા તોફાની કરતો નથી સુખાની,
ખેડો સફર મનમાની તરો છો કે તરાવો છો

અજાત શત્રુ:—

મધુરાં ચુંબનનાં લ્હાણાં.....
લઈ દયો રાજ આજ અંતરમાં ઉકળતી ઉની જવાબા—
વીરલાં ચુંબનનાં લ્હાણાં.....
હઈ દયો પ્રાણુ લ્હાણુ, મહ બરતી રસત્રરતી ચોવન શાખા
આપ કલંકી તેવી હું ચે કલંકી.....
નાચે કલંકના સીતાર કેરા તારપર સસાર હુ ટે ખહાર વાયે ંહાણાં
ચંદ્ર કલંકી ંહાલી ઇંદ્ર કલંકી,.....
નાચ્યા કલંકના સીતાર કેરા તારાપર કીરતાર વારયાર કે કે શાણા

અજાત શત્રુ:— (રાગ ગઝલ)

નયન શર છુટતાં ચાલ્યાં ઉભાં ત્યાં માર્ગમાં આવી.
ઘવાશે જો પછી હીલખર અમારે શું અમારે શું.
ખહુ છોડો નહીં ખાણો રખેને શર ખુટી જશે,
જીવન રજની વીતી જાત સવારે શું સવારે શું,
જુલીને પુખ્ત શૈયામાં કરો છો ઘાવ મનમાન્યા,
સભા અમને મઝા તમને તમારે શું તમારે શું.

અજાત શત્રુ— (લોળી બામા)

હું તો લોળીને અજાણી બાઈ પરણીને પસ્તાણી,
અધવચ વગડે હુંટાણી, કહોને જઈ કહેવી કહાણી—
એં બાણુ મનમાન્યા સાથે રમશું રજની રંગે,
આઘા પાલવ તાણી, જમશું પ્રીયતમણીની સંગે,
એણે પ્રીતલડી ન પીછાણી, માગ મનની મને સમાણી

અજાત શત્રુ— (લગ્ન વિધી)

રમાણી તમે ચોરાં આવો

જમણા કરને લંબાવો ચોઘડીનું વીતી જાય છે,
અહીં માંડવડા બંધાવો.....

તમે સાજનીયા બોલાવો કોની લંકા હુંટાય છે—

સસરાણ શરણાઈ વગાડે સાસુણ તમે તાસાં
ભુગળ નાનાભાઈ વગાડે પત્ની વંદ્યે પતાસાં—ચો.
વેવાઈમાં ગંગારામ છે દાપામાં દીલારામ છે.
બનધયા આણું ગામ છે પછી સાજનનું શું કામ છે.

અલમ્ શ્યામા શ્યામ આવો આમ.

આપે આશીશ ગંગારામ, બોલો સવળા રાધેશ્યામ

એક હી ભૂલ— (પૈસાનો ખ્યાર)

બાબા પૈસેકા ઝુટા હૈ ખ્યાર ભુલ હૈ ભુલતે હો,
હૈ દીખાવેકી ઈસકી બહાર મોંઢમેં ભુલતે હો;
ભાગ્ય તારા જગમગે દોલત મીલે હસ્મત મીલે;
રસ રંજકે જલસે જમેં અહુબાળકે ઝમ ઘટ રહે.

સમજી બબ જીહાં કહે દમ મકકા ભરતોં રહે,
 છુટી ખુશામદ પ્યારસે જેમ અપની વો ભરતો રહે;
 એક હી બૂલ—

મુજ લોલીકો ભરમાયરી મા કૈસે કરું,
 સીધી સાદીકો કુશલાયરી મા કૈસે કરું.
 મેરે પીછે પીછે આવે પ્રેમ બાત સમજાવે.
 મેરા લે બચા વો મન કૈસે છીનતી,
 પ્યારી ફેહકે ખુલાવે એસી બાત કયુંકર ભાવે,
 વો તો માને નહીં એક મોરી બીનતી.
 લાગી અસી અરરર....રરર....રરર....રરર

હાયરે મા કૈસે કરું....મુજ લોલીકો
 ઇસકી ચાલ ઔર ઢાલ, કરે મનકો બેહાલ
 મારે તીર નયનવા ઇસકે,
 કરે જોસ જોરી પ્રીત યે કયસી નીકાલી રીત
 મુજે મોહે અધીકાર મોપે કરકે,
 છાતી મેં હો થરર...રરર....થરર....રરર હાયરે

મા કયસે કરું....મુજ

સત્તાનો મદ:— (ભજન)

તું થેત મુસાફર વહી જશે છે સમય ઘડી કે બેઘડી.
 એ.....મસ્તી મનમાં રહી જશે છે સમય ઘડી કે બેઘડી.
 છે આંખ છતાં કાં અંધ બને !
 લઈ લીવો હાથ કાં કુવે પડે !

અભિમાન અશ્વપર ચડી ચડી.....છે સમય૦

કંઈ ચેત હજી અજ્ઞાની

યદ જશે જીવન પાણી પાણી.

પળમાં જો કાળ જશે જકડી..... છે સમય૦

પડતીના પડવા પડી રહ્યા,

દુઃખના ઠંકા ગડગડી રહ્યા.

જો વિપત વાદળી શીર ચડી.....છે સમય૦

સત્તાનો મદ:— (માયાના બંધન)

હું કોણુ અને આવ્યો કયાંથી એ ભેદ નહીં સમજે મનમાં

લપટાઈ અને મોહાંધ અતિ માયાના બંધનમાં-પડી માયાના૦

કર્મ પ્રમાણે જન્મજ ધરતો નહીં કરે પાપ એ કરાર કરતો

જીવ જન્મતા ભુલે સઘળું હું અહીંયા તુ ત્યાં-પડી માયાના૦

યૌવનમાં એ ધન જોબનમાં મુગ્ધ અને તરૂણીના તનમાં

ઉંચું જોઈ ચાલે અભિમાની ઉછળે કયાનો કયાં-પડી માયાના૦

બુઢીપામાં કાયા કપે તોય ઉપાધીથી નહીં જપે

કાળ પાશમાં પડી આખરે આવે જ્યાંનો ત્યાં-પડી માયાના૦

લાખો જીવ હમેશાં જાતા મૃત્યુના મુખમાં હોમાતા

તો પણ જોનારા પોતાને અમર ગણે મનમાં-પડી માયાના૦

એ ઘટમાળા આ દુનીયાની સમજે સહુ જ્ઞાની અજ્ઞાની

છતાં મોહમાં ભુલા પડે છે વિશ્વ વિષમ વનમાં-પડી માયાના૦

આત્મા છે અવિનાશ સદાયે નિવિકાર છે એ સમજાયે

મળે શાન્તિ ત્યાં કર્મ લય થતાં આત્મ ચિંતનમાં

સદા પરમાત્મા ચિંતનમાં.

ઝાટંકી વીર:—

(કુસંપના કૃષ્ણ)

ખિચ્યા મમત મોટાઇમાં કુસંપ વધતો બાચ છે!
ભારત ભૂમિનું ભયંકર ભાવિ મને દેખાય છે!
પ્રલયના પૂરમાં, બુચો નૌકા તણાએ દેશની—
ફાલી પુલી પુલવાડીએ કરમાય છે આ દેશની—

x

x

x

x

ઐક્યતાને સાધવા આપ્યું અમે બલિદાન છે!
પ્રતિજ્ઞાને પાળવી એ ધર્મનું અભિમાન છે!
લાડીલી કન્યાને કન્યાદાન આજે આપજો—
સોલંકી ને પરમાર વચ્ચે સંપ શાન્તિ સ્થાપજો—

x

x

x

x

કીર્તિ સ્થંભ—

(પ્રમદા પુરાણ)

લખી શ્લોક દશ હજાર, કરે શાસ્ત્ર હું તૈયાર
ધાયું પ્રમદા પુરાણ એનું નામ છે—
શ્રી શેત્રે છે સંસ્કાર, શ્રી છે મધળા સુખનો સાર
એને આધીન રહેવામાં આરામ છે—
ખેલાં શ્લોક લખાશે એ, શ્રી એ ધરતી માતા છે
તારે તેમજ શ્રીને તે, એનં ચરણે હજારે પ્રણામ,
ઘરનો નાજ નર કહેવાય, પ્રમદા પ્રધાન તેનો થાય
એમાં કોણ શ્રેષ્ઠ કહેવાય, અહીંયાં મધળા પ્રમનો વિરામ છે
શ્રી છે હાળ પુરવો ચોખા, સ્વાદ લેગા તોએ નોખા.
એમાં કોના કરવા ઘોખા, અહીંયાં પ્રમદા પુરાણ તમામ છે—

તારણહાર—

અજણ્યા તે સ્નેહ કેમ કરીએ સાહેલી
 અણજણ્યા તે પંથ કેમ જઇએ-સખી.
 પ્રીત સાગરનાં વારી છે ઉઝાં સાહેલી
 જોઇ જોઇને વિચારી પાવ કરીએ-સખી.
 ભેદ કંચન કથીર તણા બાણી લઇએ
 નહીં ઉજાડાંને દુધ સંખી માની લઇએ
 હૃદય પરખે કે હૃદય અમે અર્પી દઇએ
 નયન નીરખી પીછાણુ પ્રાણુ વારી જઇએ.
 નહીં પ્રેમના બજાર આ સંસારમાં સાહેલી
 હૃદય રતનના વેપાર કેમ કરીએ-સખી.
 મળે સાચા ઉરહાર પછી શાના વિચાર
 ગ્રહી સાચા ભવતાર પાર તરીએ-સખી.

તારણહાર—

પુછી જો જગતના ધનવાનોને પૈસા ક્યાંથી આવ્યા
 કાળાં ધોળાં કેંક કરીને કેંના માલ પચાવ્યા
 કરી ઉચાપત માલ બીજના આખર કોઈ ન ફાવ્યા
 માળાના મુળના જતામાં કેંક ફરે હડકાયા
 બાગબગીચા કેંક બંગલા પૈસાથી બંધાયા
 સત્ય નિતિની બલી કુંપડી જ્યાં મંદિરની છાયા

તારણહાર—

અજ્ઞ અરત એક આપું ન આપું કહો આપું
 તો-એને છુપું રાખશો ?

રત્ન મોંઘુ જો હોય એ તમારું હા?—તમને બહુજ
 પ્યાર તમારું ગણીને તમે રાખશો.
 વાટ ઘાટે એ રત્ન કાંઈ મળતાં નથી,
 અમે જીંદી લાલચ જોઈ ઢળતાં નથી
 જો ! જો ! કલ્પવૃક્ષ રોજ રોજ ફળતાં નથી
 પ્રાણ સારે રવીકાર રાજ સુંદર ઉપહાર
 ગણું પ્રાણથી અધિક પ્રાણ માનશો.

તારણહાર—

નંદનવન સમ દેશ આ જેનાથી સોહાય
 ભારત રમણી આજ તે ચરણ તળે છું હાય
 જગતનાં આંસુ લેહનારાં લુછો અબળા તણું આંસુ
 વહે છે આજ ચોધારા લુછો અબળા તણું આંસુ
 તમારા દેશની લક્ષ્મી તમારું તેજ ને ગૌરવ
 અરે સન્માન ચાહનારા લુછો અબળા તણું આંસુ
 નથી એ અશ્રુનાં ખિંદુ ભર્યાં છે ખિંદુનાં સાગર
 જશે આ દેશ પાતાળે લુછો અબળા તણું આંસુ

તારણહાર—

રામ-કન્વાલી.

દિવાના પ્રેમના પંથી પ્રિતીના પંથ જાશે ના
 સુધા માના એ વિષ પ્યાલા પીશા કે કોને પાણ ના
 કીનારા તહીં જટે શોધ્યા વિષમ વમળે ભમી મરશે
 એ સાગરના અતલ તલનાં હૃદયને કોઈ ખોશે ના
 દિવસને રાત રોવામાં નયનમાં નીર ના રહેશે.
 અરે છે પ્રેમ તવાનગ રિવાજ જ્યોતિને જોશે ના.

તારણુહાર—

દેખાદેખી કરવા જાય, એના હેડ ફેટેતા થાય,
આખર ઇજ્જત લીલામ બાવી થાય છે.

ભલે હું સ થવા જાય નકલ અસલ ભૂલી જાય
આખર બગલા તે બગલા કહેવાય છે.

હે ! વાંદરચાળા બહુ કરીએ, રોગટ હાંસી થાય;
ભુલ્યા ત્યાંથી સમજે વહાલા

સોળે સળે શણગાર સંખણી, પદમણી ના થવાય,
ભુલ્યા ત્યાંથી સમજે વહાલી, હવે છોડ લવારી છોડ.

વીર ભુપણ— (સાડું કોણ ?)

પડજે સંસારમાં વિચારી, પરણશે ના કદી નારી.

રહેજે ભલે બ્રહ્મચારી, પરણશે ના કદી નારી.

ભૂટી કો ભારજથી પડતાં પનારાં જીંદગી જઈએ હારી;

કોઈને કહીએતો થાય ફેટેતા રહેવું સદા મન મારી—પરણશે

નિર્લજ નગુણી જાતિ નરોની એથી નિંદાય છે નારી;

પોતાનો વાંક તો જરીયે ન જોતા અબળાને પાડે ઉતારી

પુરૂષની જાત છે નહારી...પરણશે.

વીર ભુપણ— (ક્યાં ગઈ ?)

કોઈ કહેશે કે જીવાની ક્યાં ગઈ !

મદભરેલી જીંદગાની ક્યાં ગઈ !

ગર્વથી કહેવા થશે આનંદમાં ઉદ્ધાસમાં,

રાગના અનુરાગમાં કે પ્રેમના અલ્પાસમાં,

ના ખબર થુવા દિવાની ક્યાં ગઈ !

આવશે જ્યારે બુઢાપો કાય ડગમગ ડાલશે;
ભોગવ્યું જે નહીં હશે તો ત્યારે પસ્તાવો થશે.
ખોળશું કુકી ગુમાની ક્યાં ગઇ !

અંશાવતાર—

ધારો કે ધન ખરચી નાખ્યું અને દરજ્જો જાય
ધારો કે રસ્તો ખાતાં જો પાપ કદી પકડાય
સ્વમુરજી કહો પછી શું થાય ?
વેન પ્રભુના રાજ્ય મહિ એ ઘર ભરવામાં સાર
પરમેશ્વરના રાજ્ય મહી છે ઘર પાપનો ભાર
સ્વમુરજી કહો કેમ વેઠાય ?
ખરી શીખામણ સમજો નહિ એ છે અકલની તાણ
અમ જેવા ભોળાભાનો એલી ભગવાન
સ્વમુરજી એજ અમારો ન્યાય !

અંશાવતાર—

મારો મીઠો સંસાર તોય જામે તકરાર
રોજ લડતાંને પાછાં મનાતાં અમે
એ છે મુરખ જરાક હું છું હઠીલી જરાક
નહીં કરીએ કબુલ અમે કોઇ કોઇનો...વાંક
નમ્યુ આપે ન કોઇ કલેશ ક્યાંથી રામે
રોજ હારે છે એ ને મનાવે મને
માફ માગી ને અંતે રીઝાવે મને
રહે મારી સરસાઇ એજ મુજને ગમે

વીરના વેર—

ઓ માતૃભૂમિના સૂર્ય થયા નિસ્તેજ આજ કહો સાથી ?
સ્વાતંત્ર્ય સરોવર રાજહંસ પરતંત્ર થયા કહો ક્યાંથી ?
ગૌઆઢાણના પ્રતિપાલ ઓ ક્ષાત્રપાલના બાળ
રણહાક પડી વીર ઉઠા દુંદુલી ગાળે,
ઓ દશબંધુ કરશસ્ત્ર ધરો નિજ જન્મભૂમિને કાળે
દીન હિંદમાત ચોધાર રડી કરે આજ પોકાર
એ અશ્રુ લુછવા બનો શિવાળ સાથી.
કેમ દીલ્હીપતિના દાસ બન્યા ઓ ! ક્ષાત્રવીર ભડભાથી

વીરના વેર—

હજને હજવે ડગલાં ભરજે સખી જીવન જલ હલકાય નહો,
હૈયે મુજને કંઈ થાય સખી શું થાય બળયું સમજાય નહો.
મઢવેન ચઢયાં તુજ લોચનમાં કહે કોણ વસ્યું તનમાં મનમાં
કોઈ આવી વસ્યું મમ લોચનમાં બળી મીટ મીટ સમાય નહો.
જેજે અધુરી મધુરી કળી તું કોઈ લોગી ભ્રમર ચું મી જાય નહો.
રસચુમ્બન તો જીવન બંધન જીવ જાય છતાં તુટી જાય નહો.

સ્વામી ભકતી—

પ્રવીણ છું ચપળા ચતુર સુજાણ મધુરં બોલી માડં બાણ.
દરબારીની દુલ્હન હું છું દાવ પેચ રમનાર.
પ્રપંચની હું જાળ બીજાવી સપડાવું સિકાર
ખુલે ભેદ તમામ ખુશામત સાધેન શ્રેષ્ઠ ગણાય.
ખુશામત ખુદાને પ્યારી ધાયું સર્વે થાય.

સ્વામી ભક્તી—

ભેદ આ કર કંકણની આપને ચરણે ધરું,
 માલિકને મારે દહો તો પ્રાણ મારો પાથરું,
 સ્વામી ભક્તિમાં ક્યું સૌભાગ્યનું ખસિદાન છે;
 દેશ ભક્તિનું અમારા હૃદયમાં અભિમાન છે,
 પ્રાણ મારે ધર્મ છે ના પ્રેમની પરવા કરું,
 મુક્તિનો એ માર્ગ છોડી હું નહિ પાછી ફરું;
 કામ આવે આપને તનની ઉતારું ચામડી,
 જીવનના શ્વાસ છેલ્લા સ્વામિ ભક્તિના ભરું.

સ્વામી ભક્તી—

આવે દાવ સેગદી મારે બગદી બાજી જતી જય
 ભાયડાની વાતો ન્યારી.
 જે સાહસ કરનારી, જેના ભેદ નહિ સમજાય;
 બાયડીની પણ બલિહારી.
 હોય ગમે તેના પણ મર્દા મૂછાળા રહેવાય,
 મૂછના પાણી સામે સીનાં પાણી ઉતરી જાય;
 ભાયડાની વાત ન્યારી.
 વાયું પોતાનું કરનારી નારી જાત ગણાય;
 એક ચોટલાવાળીથી આખી આસન અંગાય;
 બાયડીની પણ બલિહારી.

અંશાવતાર—

વશમાં છે પ્રણય પથ કંથને ભરોસે
 રક્ષના સિંહુ અનંત કંથને ભરોસે

ઉંડા આકાશ અને પાંખો બંધાયે રહી
 ઉડવા અભિલાષ વંત કંથને ભરોસે
 જગની અબાણુ અમે સોંપ્યાં તન પ્રાણુ અમે
 અધરા છે જીવન અંથ કંથને ભરોસે

સમ્રાટ—હૃદય—

રાગ ઉસ્તાદી

ગરવા લગાલું સાવરીયાં
 સુરતીયાં તોરી મનકો લોભાઇલી !
 તિરછી હય તોરી નજરોયાં—સુરતીયાં તોરી
 નિરાલે સખસે જહાંમે યે હુશનવાલે હય
 નજર ચુરાકે જગરપર લગાને લાલે હય
 હજારો સેંકડો દિલ પાંડિસેં મીસલ ડાલે
 ઔર દેખનેમે બડે સીધે લોલે લાલે હય
 મારી કઠારી પ્રેમકી કારી
 ખારી હય મોરી ઉંમરીયાં—સુરતીયાં તોરી

સમ્રાટ હૃદય—

(વિદાય)

વિદાય જહાલમ ! તમારી લેતાં, જવું અમારે રહી રહીને !
 જગર અમારાં જળી જવાનાં, નયનથી આંસુ પડી પડીને !
 ભર્યાં સરોવર થયાં અદીઠાં, જણાયાં મૃગજળ તમેને મીઠાં,
 તમે એ મૃગજળ પીજો મુખેથી, જગરનાં પ્યાલા ભરી ભરીને !
 અમેને નહોતી ખબર તમારી, દશા, આ કરશે તમે અમારી
 હુસી રહ્યા છો હવે અમે પર, કલ કલેજ કરી કરીને !—

કીર્તિ સ્થંભ—

રાગ ભજન.

એક સમય એવો હતો, હતાં રાજ્ય ધન ધામ
 આજ સમય છે એજ કે, સરવર તીર મુકામ

મનવા નવ કરીએ કંઈ કલેશ,
કોઈ દિન હોયે રાજ સિંહાસન, કોઈ દિન સાધુ વેશ.

ચડતી પડતી ચક્રનાં એ સઘળાં તોફાન

નહિ હર્ષ કે શોક જ્યાં હરિ ઇચ્છા બળવાન—

કીર્તિ સ્થંભ—

નરસિંહ ચાલ જઈએ કાશી, ડબકાં મારીએ એકાશી

૮૨, ૮૩, ૮૪ થી છુટીએ

સારા પડિત જોતાં જઈએ, ૧, ૨, ૩, ૪ રાતો રહીએ.

નવાં નવાં અફીજુ ખાઈએ,

ચાલ લાઇ લાખેણી મઝા છુટીએ.

મધુ માસમાં ગ્રહણ એમાં કરીએ જઈ તર્પણ

લાહુ કરીએ બે ત્રણ મણુ જમવા ચતુર પંડિતોને ચુટીએ

પરેશન દર્શનથી શીવરાયા પુરો પાવન કરીએ કયા

ત્યાંથી હરખાયા હરખાયા જઈએ.

સસરા સાળા બંધુને કુટીએ:-

કીર્તિ સ્થંભ—:: રદયની વાત:-

દિવસો વીતે વાતવાતમાં, નાની લાગે રાતએ

જણે હમણાં રાત પડીને, હમણાં થયું પ્રભાતએ

એવા એ દિવસો તે ક્યારે આવજી.

આણુ. આવે સાસરીયેથી કરે મરકરી સહીયર બ્યારે

ઉપરથી રીસાઈયે ત્યારે, હેયે હોયે નિરાંતએ—એવા,

ભાન રહે નહિ રાત દિવસનું, રસમસ્તીની વાતો કરતાં

જાય હજારો રાત છતાં પણ, ખુટે નહિ એ વાતજે-એવા.
જે ઘડી આખા જીવન ભરમાં, એકવાર આવે જીવતરમાં
એ ઘડી આગળ આ જીવતરની કંઈએ નથી વિસારતા જે-એવા.
કીર્તિ સ્થંભ માટીનો મહિમા.

માટીની પ્રભુતા વડે સજીવ છે સંસાર
મર્મ ન સમજે તે નરો ભુમી ઉપર ભાર,
ભુમિના નાથની ભુમિ બધી કહેવાય માટીમાં
સકળ સામ્રાજ્ય સમૃદ્ધિ બધી સરળાય માટીમાં—
કહી માટી તણી કાયા, અને માટી મહું માયા
જગત સરળાય માટીથી અને લોપાય માટીમાં—
મુઠીમાં માટી ભરી સર્વો રાજ્યનો ભાર
કરું જાન આ હાથથી, રાજ્ય તણા ભંડાર

કીર્તિ સ્થંભ— રાગ ગઝલ

આ પૃથ્વિ છે પરમેશ્વરની, પૃથ્વિપતિ એ એક છે
જ્યાં જીવિત છે કેક પણ જીમિપતિ એ એક છે—
જે અન્નનાં કણ એકનાં લાખો કણો ઉત્પન્ન કરે
જે બીજમાં વૃક્ષો રામઃવે. અકળ અતિ એ એક છે—
જેની દયા મોઢા થકી પણ રંક પર ઝાઝી રહે
એ દીનનો આધાર જેની, અકળ ગતિ એ એક છે

કીર્તિ સ્થંભ—

મારે સાક્ષરીયે જઠ કોઈ કહેજે એકલડું

પ્રીતમજી આણા મોકલે.

મને પીયરીયામાં હવે લાગે એકલડું. પ્રીતમજી આણા મોકલે.

રાત જાગી જાગીને જાય છે
આંખ મીચુ તો સ્વપ્નાદેખાય છે

મારું હૈડું જ્ઞાન સાન ખોધ થઇ ગયું ભુલકણું—પ્રીતમજી
મને મહેણાં મારે સાહેલડી
ફાલી ફાલી છે જીવનની વેલડી

વેલડી થઇ છું વીરહ બળે છે કાળજડું—પ્રીતમજી.

કીર્તિ સ્થંભ—

સંજલે સંજલે સજની તું શણગાર
ગુંથીલે સ્નેહ સુમનના દ્વાર, અલીએ હુમણાં આવશે
સખી એ છે સાચા શણગાર
હારથી મોંઘા હૈયાદાર મળ્યાથી મનડું માનશે
હૃદય હોય સુંદર સજની ત્યાં ડાળ વૃથા શાને
સુંદરતા લુખી નવ શોભે હૈયાં હરવાને
સ્વજનના નયનોથી સતકાર
ઉઘાટો મન મંદીરના દ્વાર અલીએ હુમણાં આવશે

માલવપતિ— રાગ ગઝલ

હૃદયના શુદ્ધ પ્રેમીને, નીગમનાં જ્ઞાન ઓછાં છે,
ન પરવા માનની તોયે, બધાં સન્માન ઓછાં છે.
તરી જાતું બહુ સહેલું છે, મુશ્કીલ હાવડું જેમાં,
એ નિર્મળ રસ સરીતાથી ગંગાસ્થાન ઓછાં છે.
પ્રણય કલહે વહે આંસુ ચુમે ચાંપી હૃદય સ્વામીન
અરે એ એક પગ મારે જીવનનાં દાન ઓછાં છે.

સિરાબુદૌલા— રાગ ગઝલ.

ગઢ છતાં એની છમી આવે નજરમાં,
આંખો ગજબ જાદુ ભરી ખુંથે છગરમાં,
દેખાવમાં ભોળી છતાં જાદુ ભરી એ,
રાખે હજારો તીર કાતિલ વાકી ભરમાં
ગાલો મહીં સાખો ગુલોની લાલી છુપાવી.
ઉભી હતી નજકત ભરી એ રશકે કમર ત્યાં,
પરવા ન તાજે તખ્તની એ તાજે અડાપર,
વણમૂલ વેચાયા અમે માથુકતા કરમાં.

સિરાબુદૌલા— રાગ ઠગ્ગાલી.

જેવી કરે જે કરણી તેવી તરત ફળે છે,
જાલો છુરા ભલાનો, અહીંનો અહીં મળે છે.
ઉંચે ચડે છે જ્યારે, સહુને એ તુચ્છ ગણતા,
પટકાય જ્યારે નીચે, ત્યારે સમજ પડે છે.
હસતાઓને રડાવે, રોતા ઉપર હસે જે,
રોનાર તેને ઠેકઠ, આખર નહીં રહે છે.
આપ્યા વિના ન મળશે, વાળ્યા વિના ન ફળશે.
ઇન્સાફ એજ કુદરત અહીંનો અહીં કરે છે.

સંસાર સાગર— તખીયતનો તમાસે.

હું તો તાબુક તખીયત વાળી, મારો તખીયતને સાચવજો,
મારા મીઠાજને સંભાળી, મારો તખીયતને સાચવજો.

મસ્માની માનીતી હું હું, પપ્પાને બહુ પ્યારી,
વાત કરે કેઈ ગુસ્સે થઈ તો, ઘડકે છાતી મારી.
ઉઠી સવારે આઠ વાગતાં તરતજ આ પીનારો,
લેટ થાય જો મીનીટ એક તો તબીયત બરો મારી.

સંસાર સાગર—

ઘરને સંભાળી રાખતાં, વાડી જતી રહી;
લટકારીને લોભાવતાં, લાડી જતી રહી.
સીધી સડક બતો હતો. ત્યાં થાંભલો નડ્યો.
મોટર હુમારા પ્રેમની આડી જતી રહી.
બાવું હતું દાદર ઉપર, પણ ભાન ન રહ્યું.
એ મોહમાં માહીમની, ખાડી જતી રહી

અન્યધારા—

જ્યાં નથો ગરજ તલભાર સખી ત્યાં ગરજી થઈ કાં જઈએ
છે એ જીવન આધાર એમને જાણે તે શું કહીએ
અંકાય નહીં આણુમૂલ સ્નેહનાં મુલ કદી આ રીતે
સજની નવીન કાંઈ રીત શીખવશે આજ પ્રિતમજી પ્રીતે—
જળ સરિતાનાં જેમ રતનાકરમા ભળી થાય છે ખાત્રાં
અમે ભવ્યાં તમામાં એજ પ્રકારે નથો લેશ પણ ન્યારાં
છે એજ સ્નેહ ત્યાં માન અને અપમાન તણી શા પરવા
યાચો ક્ષમાના દાન કરે રસ પાન કલહ પરીહરવા.

વીર ભુપત્યુ— વિરનારી.

વાયા વીરત્વના વાયશરે ! હવે થઇને અધીર;

રમણી રણ છતવા નીસરી.

કોમળ હૈયાંને એનાં કુમળાં શરીર.....રમણી.

બગ્યા હિંમત એના અંતરના બારણે,

માતૃભૂમિની ભીંટ ભાગવાના કારણે,

કેસરીયાં કાળજાં ને કેસરીયાં ચીર.....રમણી.

વીરના વીર—

નયનો છાના અશ્રુ સારે ચાને રડતી તું ચોધારે,

વારેવારે શું સંભારે તારા દહીં દીલડાની ઠહેને દવાએ કંઇ,

દહીં દહીંની ગત બણે ધાયલ વાગ્યા ધાવ પીછાણે,

કોઇની પીડા કોઇ શું બણે.

જગતમાં દહીં દીલડાની તો છે દવાઓ નહીં,

કદર નહીં દીલની જેને એને તે દીધ કાં દીધા;

જે રસ્તે લુટાયાં ઝહેની એ રસ્તા શીદ લીધા;

વિષયમાં અમૃત કયાંય ન દીડાં.

ખાલી કોમળ કાળજડાને કંપાવે નહીં,

બાઇ મીરાંને જઇને પુછે કે કાતીલ વિષ કેમ પીધાં;

દમયંતીને જઇને પુછે વનમાં શા સુખ દીડાં,

સાચી સતીનાં મેં વૃત લીધાં.

કોઇ બીયારા કુમાર દીલને સતાવે નહીં.

વીરના વેર—

આવી તમારે દ્વારે સંદેશ એક દેવા,
 શીખવ્યા તમે જે પાઠો પાછા તમેને કહેવાં.
 જે માટીમાં ઘડાયાં માનવ અમારાં,
 જે માટીમાં જડાયા વીર પૂર્વજો તમારા.
 તરસી બની એ માટી મમ રકત દાન લેવા,
 જવાળા તમે જગાવી નિજ દેશ ભસ્મ કરવા,
 બલિદાન બની એમાં વિભૂતિ શરીર ધરવા,
 રણચંડીકા બનીશું રણજંગ આજ લેવા.

સમ્રાટ-હર્ષ— કર્મયોગ—

જ્યાં કર્મયોગની દિવ્ય વહે છે ધારા !
 ત્યાં વંદન આજ અમારાં !
 જ્યાં આત્મ ત્યાગમાં જાન ગીતનાં ખ્યારાં;
 ત્યાં વંદન આજ અમારાં !
 એ રણશૂરા શસ્ત્ર ધરે ના; ધૈર્ય બાણ ધરનારા;
 વિશ્વ પ્રેમમાં વિશ્વ કુબાડી, વિશ્વ વિજય કરનારા—જ્યાં
 કર્મયોગ એ જગ સેવા છે, ત્યાગ સહુ ત્યાં ન્યારા;
 કર્મવીર તેને કહેવા જે સેવક થઈ કરનારા
 કર્મવીર તેને કહેવા જે સેવક થઈ કરનારા
 જગતારીને તરનારા
 ત્યાં વંદન હાથ અમારાં—જ્યાં

વીરના વેર— રાગ કઠવાલી

મહ મોહમાં હીવાનાં સંતાન આ અમારાં;
હુંટી રહ્યા છે સન્માન એ તમારાં,
ગૌરવ ઘટયાં અમારાં કીર્તિવરી એ બીજને;
કુળ્યા હતા તે તરતા કુળી ગયા છે તારા.
મિથ્યા પ્રમાદ ત્યાગો કર્તવ્ય પંથ લાગો,
નીદ્રા તજીને જાગો જગને જગાવનારા—

વીરના વેર— અબજાને પોકાર.

આર્યતણા સુધરે કહો કયાંથી જમમાં ધર સંસાર
સ્વાર્થ માટે દીન અબજાને મારે મુંગો માર.
કુસુમકળીના શીર પર નાખે ધગધગતા અંગાર,
વૃક્ષ લગનના પાપે સળગે અમ સંસાર;
કહોને કયાં કરવા પોકાર.—

પાળી પોશી ગાય ગરીબડી બાંધે કસાર્ધના દ્વાર,
એ બાજાના માત પિતાને હજાર છે ધિક્કાર;
કરે જે લોહી તણા વેપાર.—

વીરના વેર— માંકડની મોકાણ

અમે કેને જઈને કહીએ માંકડ બહુ કરડે બહુ કરડે,
ખાટલામાં હોય તો ખંજેરીએ અને ગોદડાં નાખીએ તડકે
અડધી રાતે એતો બીંતેથી ઉતરીને ચડપ દઈને ચટકે,
અડધી રાતનો ઉજાગરો થયો ત્યારે ધણીને ચઢી ગઈ રીસ
ધડમ દઈને ધોકા માર્યો ત્યારે લાંગી ખાટની ઇસ.

વીર ભુપણ—

જોતાં ઉપજે છે મોહ; મળતાં મતિ લભાવે,
 અંગે ધરતા એજ ગર્વે અતિ ઉપજાવે.
 અમે સર્વથી શ્રેષ્ઠ એજ વિચાર આવે,
 કદી શોલશે છેડ; મનને નહિ શોભાવે.
 આ ઝળહળતા કાંકરા શોભા નહિ પણ ભાર છે,
 સદ્ગુણ સેવા ભાવના એ સાચા શણગાર છે.
 કામ ન આવે કંઈ છતાં આ દુનીયા અંજલિ છે.
 મણિ મુકતાના મોહમાં ઘેર કુકર્મી થાય છે.

સ્વામી ભકતી—

કાળી કાળી આ જોઇ લમ્મર તારી તમ્મર આવે
 ને આંખો ઘેરાય છે.

ઢાળી ઢાળી આંખલડી મદલર ઢાળી

મારી ખીલતી જુવાની ઉભરાય છે.

કામણુગારા આ કાળજાં ફેરાય છે.

ઘેલાં ઘેલાં હૈયાં હરખાય છે,

તારી મોલીનાં ખાણુ વાગી જાય છે. હાય—

અજબ મોહિની આંખમાં, ચતુરા ચિત્તની ચોર,

મોંપી તારા હાથમાં મારા દિલની દોર;

અઠશે મા આઘા રહે, બહાલા લહેરી લાલ;

સોઘો ને સફરો નથી, આ છે મોંઘો માલ—

વીર ભુપત્ત—

સજની રે ! મને વાત્રી કાંકરી,
 નાની હું પનિહારી, નફ્ટ એ વિહારી,
 હું તો હારી નજર સમ લાગી કાંકરી.....સજની,
 કાંકરી નહિ એ મોહભાણ છે પીડા વણ માગી,
 ઘટપર તાકી હૃદયપર વાગી કાંકરી અનુરાગી....મને
 શૃંગાર ગોપી કૃષ્ણના જુના થયા છે ક્યારના,
 તરસ્યા નવિન રસના અમે લોત્રી નવિન શૃંગારના
 શૃંગાર રાધાકૃષ્ણના વેશ્યાઓથી જે સાંભળે;
 તેને ખરા શૃંગારની સમજણ કહો ક્યાંથી મળે!...સજની

વીર ભુપત્ત—

આ સંસાર અજબ ઘટમાળ,
 સૌ સૌના છે પંથ નિરાળા સૌના જુદા હાલ.
 કોઈ શકિતથી, કોઈ સુકિતથી, કોઈ ભુધિને કપટકળાથી
 ચક્ષવે છે વહેવાર.....
 સર્પ મરે લાઠી નવ તૂટે એ સુકિતની જાળ...આ સંસાર.
 એકના પુરામહી ભહું બીજનું થાય,
 રવી જે આથમે તો ચંદ્રથી ઉઝી શકાય.
 ભલાઈ ને ભુંડાઈમાં વિધિ તણા એ ન્યાય!
 એ ન્યાયે કોઈનું શું થાયે એની શી જ'જાળ!
 શીખવી સ્વારથની સંભાળ...આ સંસાર.

લગ્ન બંધન— નવો જમાનો—

અંગ અંગમાં (૨) યોવન ઉભરાય.
 તંગ ચોળી આ ફાકી ફાટી જાય....તંગ
 શીક્ષણ સુધારાનું લીધું છે કારમું
 અંદર એજ લગ્ન નવ થાય,
 બાર ને પંદરની સખીઓ ગ્રહ સાસરે
 જીવ મારો બળી ખાખ થાય....તંગ.
 પહોંતાં નજર મારી પડી છું પ્યારમાં
 હીયર ચોંપોને ચિત રહાય
 એન્ગેજડ થઈ છાનીમાની હું પ્રેમીસથી
 લગ્ન માટે ન બોલાય....તંગ ચોળી.

સ્વામી ભકિત—

વાગી જશે આ નૈન કટારી

મારી સામે ન જશે (૨)—વાગી.

ભાસુસી કરનારી આ છે ઘરવાળી મારી

કેવી તેજ તદ્દવાર છે બેધારી

આ મન હરનારી—વાગી.

જેશે તો જખમી થશે, ઘાવ નહિ રૂઝાય;
 એ ઘાને રૂઝાવવા નથી કોઈ ઉપાય
 વસમા એના ઘાવ છે, વસમી એની ધાર;
 આરપાર ઉતરી ગઈ, તારી નૈન કટાર.

લગ્ન બંધન સ્ત્રીઓની સ્થિતિ—

અધમ આ અબળાનો અવતાર, હત્તાગી હિન્દ મેઝાર
પિયરીયામાં નાની વયથી કરવા કામ અપાર
યૌવનના અંકુર કુટતાં જોળે રમતાં બાળ...
સુવતી અભાગી લાગે વૃદ્ધા આવી પકડે કાળ.
કાં મરતી કાં વિધવા બનતી યૌવનમાં તત્કાળ...
વૈધવ્યે તપતી બળતીને રહેસે લોકાચાર
આંસુ ખુટે આંખથી આખર કરતી અધમાચાર....

કાશ્મીરનું પ્રભાત— (રાગ ગઝલ)

ઘેલી બની છું પ્રેમમાં સ્વીકારતા શાને નથી ?
ખ્યાલી બરીને પ્રેમની શાને મુને પાતા નથી ?—ઘેલી૦
અંગો બળે છે આગમાં નિબુર કાં ઉભા રહ્યા ?
ખંજર ખુપાવો દેહમાં શાંતી મુને થાતી નથી—ઘેલી૦
બહાલા હુથી રહેવાય ના મુઝાય આ જીવ જાય છે,
પાયે પડું છું આપના શાને ચુમી દેતા નથી ?—ઘેલી૦

શાલીવાહન— રાગ-કંવાલી

મીઠી નજરના તરસ્યાના તરસ્યા બની રહેજો,
સિધું તમે તો બિંદુ સમ અમને ગણી લેજો.
છે સાગર હૃદય તમારાં, ત્યાં શાં અભિમાન અમારાં,
નિભાવજો સરખાંગત બાણી દોષ સહી લેજો.
જીવન તમારે ચરણે આત્મા તમારે શરણે.
મમ આત્મ તણા પરમાત્મ બનીને અંતરમાં રહેજો:—

ગર્વ ખંડન— (વરઘોડો)

બસ વાંઠા મેલું જાય, ભલે જે થાવાનું તે થાય
 માફ હૈયું હરખાય, હવે આપણ ચઢશું વરઘોડે-(૨)
 લટકાળી લાડી જોડે, પરણીશું આપણ કોડે;
 ભાડાની મોટર દોડે, હવે આપણ ચઢશું વરઘોડે-(૨)
 પરણેલા પસ્તાવો કરતા તે પસ્તાવો ખોટો;
 દોરંગી દુનિયામાં ક્યાં છે પરણેલાનો જોટો;
 હવે જાન ક્યારે જાય, ક્યારે ગીતડાં ગવાય;
 માણસોમાં લેખાં થાય, હવે આપણ ચઢશું વરઘોડે-(૨)

વીર ભુપણ

નિઃસાસા કોઈના નવ લઈએ.
 દીલ પ્રભુનાં દીધેલ ગણોને દીલને છેલ ન દઈએ.
 સાગર નદીએ પાછી વળે, તોએ જળ ક્યાં જશે ?
 વૃક્ષ આશરો આપે નહિ, તો વેલીનું શું થાયે
 એ કરૂણા નહિ ઉપજે તેને, કેમ દયાળુ કહીએ....
 પાંખ પંખીની કાપી નાંખી પછી ઉડવા કહેવું !
 કોઈના દીલમાં દવ સજગાવી પાળ્ય જીવવા દેવું.
 આ જીવનથી મોત ભલું એ સમજવા ક્યાં જઈએ

વીરના વેર—

કોઈ કહોને કે કોઈ બધા ક્યાંથી પુરાય (૨)
 મારા મનડાની મનમાં સમાય દહાય થાય.

પહેરી પચરંગી સાડી તન ખીલતી કુલવાડી,
 જોઇ જોબનના માળી જીવ જીવ જીવ—કોઇ.
 ચોર કે ચોરે જ્યાં જતો વાતો મારી થાતી,
 ધડકે કુણી છાતી આ કાળજી કપામ.
 કોઇની હું કામી તો કોઇની હું મામી,
 દીકરાના દીકરાની વહુથી હું નાની.
 બધા મોટીમા કહે ના રહેવાય—કોઇ.

સિરાજુદૌલા— રાગ કન્વાલી.

એ ગઇ છતાં એની છાતી આવે નજરમાં,
 આંખો ગજબ જાદુ ભરી ખુશી જગરમાં.
 દેખાવમાં ભોળી છતાં જાદુ ભરી એ,
 રાખે હજારો તીર કાતીલ વાંકી ભમરમાં.
 ગાતો મહીં લાખો ગુલોની લાલી છુપાવી,
 ઉભીંતી નજકત ભરી એ રશકેકમર ત્યાં.
 પરવા ન તાજે તખ્તની એ નાજો અદાપર,
 વણમૂલ વેચાયા અમે માશુકના કરમાં.

સિરાજુદૌલા— રાગ ગઝલ.

મંદરાતડી વીતી ગઇ પણ આંખલડી હજી ના મળી.
 તુરેનજર થઇ આકળી દીલખર વિના એ બાકળી.
 રશકે કમરની રોશનીથી રોશના ઝાંખા થઇ,
 એ રોશનીને શું કરે દીલ રોશની ના ઝગહળી.
 ક્યાં સુધી કરવી સખર દીલદારને કે ના કર,
 એ સખરમાં ને સખરમાં દીલદાર થઇ ગઇ દુખમી.

માલવપતી— ચડે-તે-પડે

એક સરખા દિવસ સુખના કોઇના જાતા નથી;
 એથીજ શાણા સાથેખીથી, લેશ કુલાતા નથી;—
 ભાગ્ય રૂઠે કે રીઝે, એની તમા તેને નથી;
 એજ શુરા જે, મુસીબત જોઇ મુઝાતા નથી;—
 ખીલે તે કરમાય છે, સરજાય તે હોપાય છે;
 જે ચડે તે તે પડે, એ નીચમ પલઘાયા નથી;—

સંસાર સાગર— એક પસંદગી—

ખૂંટે મને તો હું કહું, દીલદાર હો તો આવી હો;
 આંખો કહે જોવા ચહું, ચહાનાર હો તો આવી હો—
 મસ્તીભર્યાં નયન શરે, રસીકનાં હૈડાં હરે;
 જોનારને ઘાયલ કરે, તદ્વાર હો તો આવી હો—
 સુધાભર્યાં અંધરો પરે, અમૃત મધુર વરસ્યા કરે;
 પીનારની તપા હરે, રસદાર હો તો આવી હો—
 શી ખબર અમૃત પીવાડી, અમર કરશે કે નહીં?
 અમૃત તણા પ્યાસા ભરી, પાના હો તો આવી હો—

માયાના રંગ— એક શીખામણુ

ભૂલે ચુકે થશે ના કોઇ નારીના દીવાના,
 છતવા છગર તમારું કરશે અનેક વાના,
 મારી છખી તમોને તેની છખી અમોને,
 ઘાયલ ત્રીજને કરતી ચાંધાને પત્ર જાના,
 ફાવ્યા નહિ દીવાના ફાવ્યા ન કોઇ શાણા,
 પ્રેમે થયા જે પાગલ આખર મુકામ થાણા,

એક અખળા— સેકન્ડહેન્ડ સુંદરી

તમે પહેલાં પરણેતરને નહોં પ્રેમથી નીભાવ્યાં
 જોઈએ બીજાને કેવા નિભાવશે
 સ્નેહલગ્નની છું સુંદરી નવરંગ ભરી નારી
 મારી મોહકતા સામે નીહાળશે
 સેકન્ડહેન્ડ સુંદરી-પસ્તાએલા છે પ્રેમદા
 જરા જીનિ ટેવાને સુધારશે
 મને ખાન પાન માનથી રીઝાવશે
 થયાં રોજના મેહમાન એ વિચારશે
 બોલી એવું કાળજકું ના બાળશે.—

પ્રેમ વિજય— રામ-ત્રોટક.

દીલ બોલ અલી જરી જોતો ખરી,
 તારા સ્વપ્ન વિહારી-એ શ્યામ રહ્યા.
 દૂર જાઓ જરી શરમાઓ અલી,
 મારા શ્યામને-કેમ સતાવી રહ્યાં.
 સખી નાથના નેહ છુપાય નહિ,
 રસ પાન પ્રકાશમાં થાય નહિ;
 રસ પાન સુખેથી કરાવ સખી,
 તારા શ્યામલ-ગૌર કિશોર રહ્યા.
 અલી જો જો તરસ રહી જાય નહોં,
 રસીયા રસ પાને ધરાય નહોં;
 જીજ બંધ પ્રીતેથી ભરાવ અલી,
 મન મંદિરના-તારા મોર રહ્યા.

શાલીવાહન— રાગ-કંવાલી

માયું તમારી માયા, કાયા હશે ત્યાં છાયા,
સ્થાપીન તમારે ચરણે, વૈભવ બધા રમાયા.
જગની તમે વિભૂતિ, વિભૂતિ હું તમારી સ્વામી,
મારા અને તમારા, યોગો અમર લખાયા.
વૈભવ બીજને આપે, કળો બીજનાં કાપે,
પરમાર્થે પ્રાણ ત્યાગે, ત્યાગી ખરા ગણાયા.
દીન રાત જેણે જાગી, સેવા જગતની સાધી,
પ્રભુતા મર્યા એ જીવો, જગમાં પ્રભુ મનાયા-માયુ.

માયાના રંગ— રજસ્તર પ્યાર.

પ્રેમ તણી પોથી મહોં થયો રજસ્તર પ્યાર.
નરમ ગરમ બનતાં રહો, સુખી રહો સંસાર.
વહેમ જતાં સુધર્યો સંસાર, હનીમુન કરીએ જાગીરનાર.
એ થોડા એ ગાડી તૈયાર, એકંદર નંખર છે ચાર.
પ્રેમ તમારો રહો એ તાલ રક્ષા કરજો ખેતરપાજ.
દાઢવર મળનો જોઈ મેલ આ દિવાની થઇ.
તો નનકડા ગાડને આ એકસપ્રેસ મોહી,
મેદાન થયું સાફ આ ચારે બલાએ ગઇ.
આભાર ખાતા સાથ અમે રહીશું સુખે અહીં.

પ્રેમ વિજય— મધુરીની માંગણી!—

સાદીઆ સડકો બંધાવ માંગણગઢ જતું
સોનેરી રથડા મંગાવ.....
મખમલ દીનખાખ તણું ગાલોં બીજાવી,

માંહી અતરનાં છાંટણાં છંટાવ.....
 કચ્છી ઘોડાની જોડ જોડી અલબેલડી,
 ખ્યારીને પ્રીતે પધરાવ.....
 પચરંગ પાઘ તમે પહેરો પ્રીતમણ,
 શીર પથે કલગી લગાવ.....
 હળવે હાથે તે રથ હાંકો નાવલીયા,
 નાનકડી નારી રીઝાવ.....

મરહના ઘા— કોણ પરણે ?

ડાખ એરી હેડામાં વાગે એને તે સખી કોણ પરણે,
 ઘેન કારમાં ચડે ને પીડા જાગે એને તે સખી કો પરણે,
 કાળા શા નાગ બાઘ એની શી પ્રિત,
 કેમ રજની રમાએ એથી રંગે ?
 કાંચન વરણી તે બાઘ કાયા કરમાય,
 વળી કાળાં થઇએ તે અંગ અંગે.
 એને તે સખી કોણ પરણે !

મરહના ઘા— પ્રથમ પગથીઉં

ગૃહસ્થાશ્રમણ પ્રથમ પગથીયું લગ્ન થકી મંડાય;
 એ પગલે જે પંથ ભુલે તે જીવન ભર પસ્તાય.
 પારસમણિ સમ કોમળ રમણી,
 જીવન બગાડે પથ્થર પરણી.
 પારસમણિનો સ્પર્શ થતામાં પથ્થર પારસ થાય,
 સાવિત્રી સમવૃત્ત ધરે જે, દ્રોપદી કષ્ટ સહેજે;
 વીરનરની એ બને જનેતા એ જનની કહેવાય-ગૃહસ્થા

મરદના ઘા— અનુભવની વાત—

રીસાવામાં રસીકતા શી રીસાનારાં રસિક જાણે,
રશ્મિલીને મનાવામાં મજા મીઠી રસિક માણે.
નથી પરવા પ્રિતનને જ્યાં વગર માને મનાવાં શાં,
રસિક તે શું રીસાવું શું, અરે મારી બલા જાણે.—
વિયોગી નેત્રથી અશ્રુ સરી પડતાં કપોલો પર,
મજા એ ચુમવામાં શી, ચુમેલા હોય તે જાણે,

મરદના ઘા— શેખચલ્લીની વાતો.

દેશ ફરી પરદેશ ફરી લાવું લંકાની લાડી,
જાણે માટેલી પાડી.

ખભે કોથળો, દેશ મોકળો, લઈ આવો લટકાળી.
પછી હોય લુલી કે આડી.

કરમકુટયાને કોણ કપાળે દેશ ઉતો ડામ,
લઈ આવું કોઈ ચટકચાંદની ભરશે તમે સલામ,
મરદાઈ એનું નામ, મયારામ દેવારામ.

વરધાડામાં વરઝોળા તું કરતો રખે અનાડી.
જેશે ત્યારે રોશે લાડા લાડાજની ગાડી.....દેશ
સૌ જેશે આંખ ફાડી એવી હું લાવું લાડી.

અજાત રાત્રી— ટુંકી માગણી,

શું માગું હું શું માગું આ ટુંકી શી જીંદગીમાં શું માગું
કલ્પના હીડોળે ચઢે હૈયું ચકડોળે,

મીઠી મુઝવણીમાં રજની જાગું—આ
ગગન મંડળના તારા ચુંદાવો

સાત સાત સાગરનાં રત્નો મંગાવો
 સાડુડે ભરાવો રાજ એ હું માગું—આ
 જગત બહુ મોટુંને આંખલડો નાની.
 લાંબી આશાને રાજ ટુંકી છ'ંદગાની—
 રાજ બધાંડ ઉડવાને હું માગું—આ
 સત્તાનો મદ— એક વાત,

પીયુને મળવા અમે ગયાં હતા ત્યાં માન અમારું ગયું
 એ સજની માન અમારું ગયું
 મનમાં તો કેંક મનોરથ બાંધ્યા ધાર્યું કંઈ નવ થયું
 સમય સાધી હું ગઈતી મળવા કંઈક કહેવા કંઈ સાંભળવા
 વણબોલી ભાષામાં જે કંઈ કહેવાયું તે કહ્યું—અં
 ઝાંઝર હમકારે ચમકાવ્યા સાન કરો કે સમજાવ્યા
 તોય નહીં સમજ્યા નગણા ત્યાં હૈયુ હાથ ન રહ્યું—અં
 મે ધાર્યું કે હવે રીસાયું બોલાવે તો પણ નહીં જાવું
 કહે હઠીલું હૈકું કે નહીં માનું તારું કહ્યું—અમારું
 અટકી વીર— એક ઉપાય.

સમજી છતાં અણસમજી થઈ અવજા કરે આચાર
 એને શી રીતે સમજાવું.

સાસરિયે અંતાપ સહે છે સ્વામીના સન્તારી
 નથી કંઈ આંધકાર અબજા છે લાચાર બીચારી
 સેવાવૃત્તનાં વશીકરણથી બહાલાને રોકાવું—
 મસ્તીબોર જે હોય મુરખ તો ધોકો લઈને ધાવું
 કાનથુટ પકડાવીને એ કપુતને સમજાવું

બૂત ભરાયું ભૂગોળનું હું ભૂવો ક્યાંથી લાવું?

અજાત શત્રુ— રાગ-કન્વાલી.

જગતના પુણ્યશાળીઓ કેા પાપીને વીસરશે ના,
ક્ષમા છે પાપનાં ઔષધ હૃદયમાં રોપ કરશે ના,
ત્રિવિધના તાપથી બળતું બિચારું વિધિ કરમાતુ,
અરે ત્યાં પાપના ભારા, નકામા કેઈ ભરશેના,
પ્રહારો પ્રેમથી ખાળે છતાંયે પાપીને રહાણે,
અહિંસાના મધુર મંત્રો જીવન ભરમાં વિસરશેના—

કુમળી કળી—

હું તો તમારી બહાલી લેયાજી, ભાંગની પાવો પ્યાલી લેયાજી
સાખી { પરણ્યો લાવે ટોપરાં, લેયો લાવે ગાંગ;
{ ટોપરાં બાધે કુચાવળે, ગળાયો લાગે મને ગાળ—હું તો
{ પરણ્યો પાએ દૂધડાં, લેયો પાવે ભાંગ;
{ દૂધ પીધે ઊપડા વળ, લાવે મને તો ભાંગ—હું તો

કુમળી કળી— (લેયાની ભાંગ.)

દિલ માઈ ડાલાવેરે લેયા તોરી ભંગ
અજબ ખુમારી લાવેરે લેયા તોરી ભંગ.
ઉઘાસો એ અટ હસતી હસતી ભરતી ઉર ઉમંગ,
અંગે રંગ રેલાવેરે, લેયા તોરી ભંગ—દિલ
આંખલડી મદ્દજરતી ધરતી સુરખી દિલ ખુશ રંગ,
જોખન જંગ જગાવેરે, લેયા તોરી ભંગ—દિલ

સમાપ્ત.

